

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА ТА МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

ДОПОВІДАЧ:
ГАЛИНА GERMANOVICH

1. Донести
силу слова

2. Пояснити значення
мистецтва слова в
медицині

Мета

4. Усвідомити, що
ознака
справжнього
медика –
повага
до пацієнта

3. Дати ясність, що
культура мовлення
медика – успіх у
лікуванні.

Вступ

У ПОВСЯКДЕННОМУ СПІЛКУВАННІ З ПАЦІЄНТАМИ, КОЛЕГАМИ МЕДИК ВИКОРИСТОВУЄ ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ, ХАРАКТЕРНІ ДЛЯ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО, ПУБЛІЦИСТИЧНОГО І НАВІТЬ ХУДОЖНЬОГО СТИЛІВ МОВЛЕННЯ. РОЗМОВНИЙ І НАУКОВИЙ СТИЛІ РАЗОМ З ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИМ Є ХАРАКТЕРНИМИ ДЛЯ ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ МЕДИКА. У РОЗМОВНОМУ СТИЛІ ВЖИВАЮТЬ ПЕРЕВАЖНО ПОБУТОВУ ЛЕКСИКУ, ФРАЗЕОЛОГІЗМИ, ВСТАВНІ СЛОВА, ВИГУКИ, НЕПОВНІ РЕЧЕННЯ. НАУКОВОМУ Ж СТИЛЮ ПРИТАМАННІ ПОВНІ РЕЧЕННЯ, СКЛАДНІ СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ, ТЕРМІНИ, ЛОГІЧНІСТЬ, ТОЧНІСТЬ, ОБГРУНТОВАНІСТЬ ВИКЛАДУ.

СЛОВО

ВИСЛОВИТИСЯ, ПОРОЗУМІТИСЯ, ПОСПІЛКУВАТИСЯ МИ МОЖЕМО ПОВНОЮ МІРОЮ ЛИШЕ ЗАВДЯКИ МОВІ, ТОБТО ВОНА ЗАДОВОЛЬНЯЄ ОДНУ З НАЙВАЖЛИВІШИХ ЖИТТЄВИХ ПОТРЕБ ЛЮДИНИ. МОВА — ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ І ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СВІТ, ПРО НАРОД, ЯКОМУ ВОНА НАЛЕЖИТЬ. НАШЕ СЛОВО ДО ТОГО Ж І РОЗПОВІДЬ ПРО СЕБЕ. СЛОВО — ФОРМА, ОДЯГ НАШИХ ДУМОК, ПОЧУТТІВ, ПЕРЕЖИВАНЬ. ЩО КОМУ БОЛИТЬ, ТОЙ ПРО ТЕ Й ГОВОРИТЬ.

Чудодійна сила слова

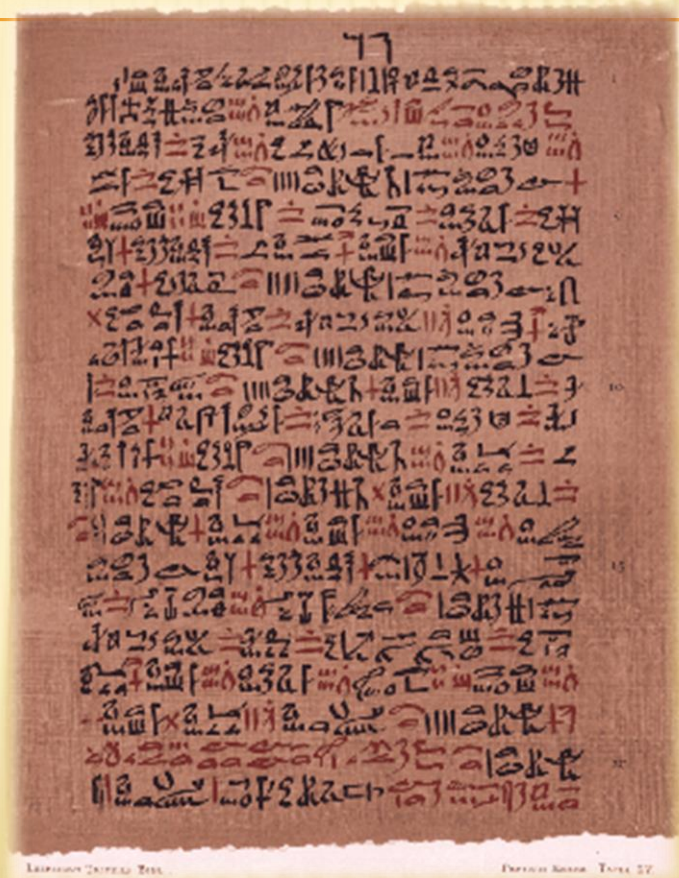

УСЕ СКАЗАНЕ Й НАПИСАНЕ
ЗАВЖДИ КОМУСЬ
АДРЕСОВАНО. ВІД МЕДИКА
ПАЦІЄНТ ЧЕКАЄ
РОЗУМІННЯ ТА
СПІВПЕРЕЖИВАННЯ, ТОМУ
І ПОТРІБНО ШУКАТИ
НАЙТОЧНІШІ І
НАЙВИРАЗНІШІ СЛОВА,
ТИМ САМИМ АКТИВНО
ВПЛИВАЮЧИ НА ЙОГО
НАСТРІЙ, САМОПОЧУТТЯ.

«СЛОВА, ЯК І ЛІКИ, МАЮТЬ ПРЯМУ ТОКСИЧНУ ЧИ ПОБІЧНУ ДІЮ. НА ОКРЕМІ СЛОВА ВИРОБЛЯЄТЬСЯ НЕСПРИЙНЯТТЯ — ВОНИ МОЖУТЬ ВИКЛИКАТИ «АЛЕРГІЮ», ШОК. А ПЕРЕДОЗУЄШ, ХАЙ НАВІТЬ ЗА ЗМІСТОМ СВОЇМ ЛІКУВАЛЬНІ СЛОВА, МОЖЕ РОЗВИНУТИСЯ «ЛАКАРСЬКА ХВОРОБА». БАЛАКУЧА ЛЮДИНА МОЖЕ ВИКЛИКАТИ У СВОЇХ СЛУХАЧІВ ГОЛОВНИЙ БІЛЬ І ВТОМУ» - ПИСЬМЕННИК І МЕДИК П. БЕЙЛІН

ВІРА В МАГІЧНУ, ЧУДОДІЙНУ СИЛУ
СЛОВА ПРИТАМАННА ВСІМ
РЕЛІГІЯМ, ФОЛЬКЛОРУ, ДАВНІЙ
НАРОДНІЙ МЕДИЦИНІ. У НІЙ СЛОВУ
ЗАВЖДИ ВІДДАВАЛИ ПЕРЕВАГУ
ПЕРЕД РОСЛИНОЮ І НОЖЕМ. В
ЄГИПЕТСЬКОМУ ПАПІРУСІ ЕБЕРСА
(XVI СТ. ДО Н.Е.) ХВОРОМУ
НАГАДУЮТЬ: «ЗАКЛИНАННЯ
БЛАГОТВОРНІ У СУПРОВОДІ ЛІКІВ, А
ЛІКИ БЛАГОТВОРНІ У СУПРОВОДІ
ЗАКЛИНАНЬ». З ЧАСОМ СЛОВО
СТАЛО САМОСТІЙНИМ ЗАСОБОМ
ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКИ.
ВВАЖАЛОСЯ, ЩО СЛОВУ
ПІДКОРЯЮТЬСЯ ЗЛІ ДУХИ, ХВОРОБИ,
ВОНО ВПЛИВАЄ НА ХІД ПОДІЙ,
ПЕРЕД НИМ ВІДСТУПАЮТЬ
ПРИРОДНІ НАПАСТІ, ЙОГО ЧУЮТЬ
БОГИ.

*Оригінальний лист з папірусу Еберса
(розділ про астму)*

Лікування – це мистецтво використання слова

ЛІКУВАННЯ ДЛЯ МЕДИКА ЗАВЖДИ ЗАЛИШАТИМЕТЬСЯ МИСТЕЦТВОМ. І ЯК МИСТЕЦТВО, ВИМАГАТИМЕ ВІД НЬОГО РОЗВИНЕНОЇ УЯВИ, ІНТУЇЦІЇ, ГАРМОНІЇ РОЗУМУ І СЕРЦЯ.

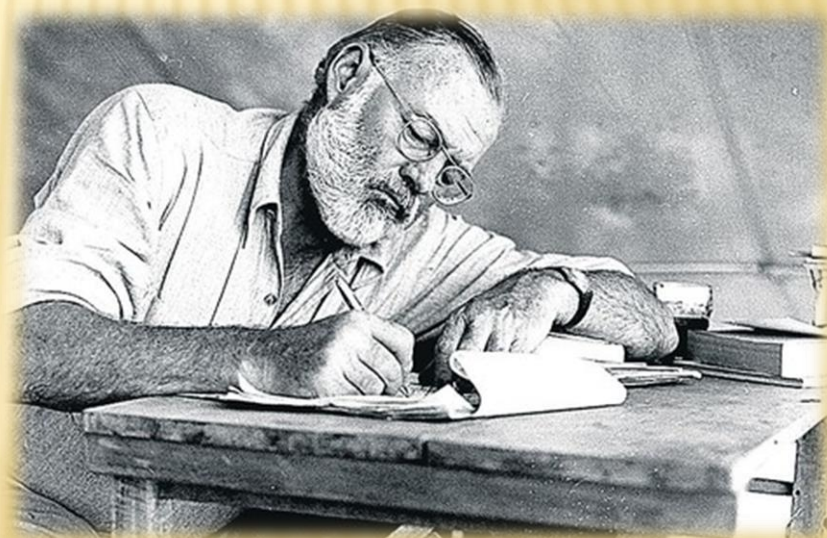

Ці якості допомагають обрати оптимальний шлях лікування, його стратегію і тактику. Слово медика є свідченням його милосердя, чуйності, загальної культури й освіченості, воно протистоїть втраті здатності до співпереживання, сприйняття болю чужого як свого.

Слово медика, як і письменника, покликане повернути тому, хто потребує, втрачену гармонію з оточуючим світом. При цьому в медицині є поняття «норма», а в мистецтві — «міра». Література більш орієнтована на хвороби суспільства, а медицина — на його оздоровлення через зцілення окремої особистості.

МИСТЕЦТВО СЛОВА МАЄ УНІКАЛЬНІ ЦІЛЮЩІ, ПІЗНАВАЛЬНІ, ВИХОВНІ МОЖЛИВОСТІ. У ЦЬОМУ СЕНСІ СЛОВО — «НАЙПЛАСТИЧНІШИЙ МАТЕРІАЛ» (РЕГЕЛЬ). ВОНО ЗДАТНЕ ВИКЛИКАТИ І ПРЯМІ ОБРАЗИ, Й АСОЦІАЦІЇ, ЩО ВІДНОВЛЮЮТЬ У ПАМ'ЯТІ ДАВНО ПЕРЕЖИТЕ. СКАЖІМО, ДОСИТЬ ВИМОВИТИ СЛОВО «ХІРУРГІЯ», ЩОБ У БІЛЬШОСТІ ЛЮДЕЙ ВИНИКЛО ВІДЧУТТЯ, СХОЖЕ НА БІЛЬ.

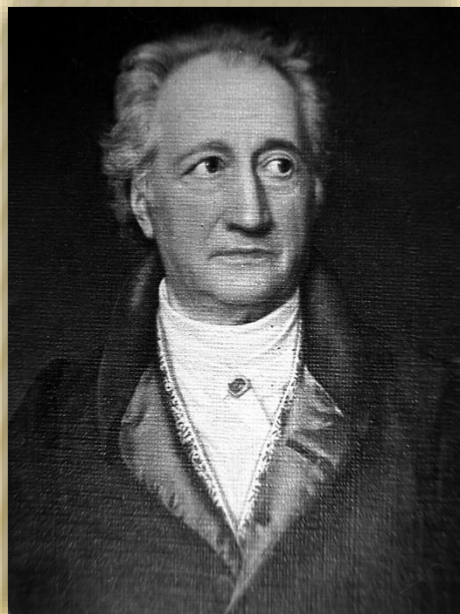

Культура мовлення медика – успіх у лікуванні

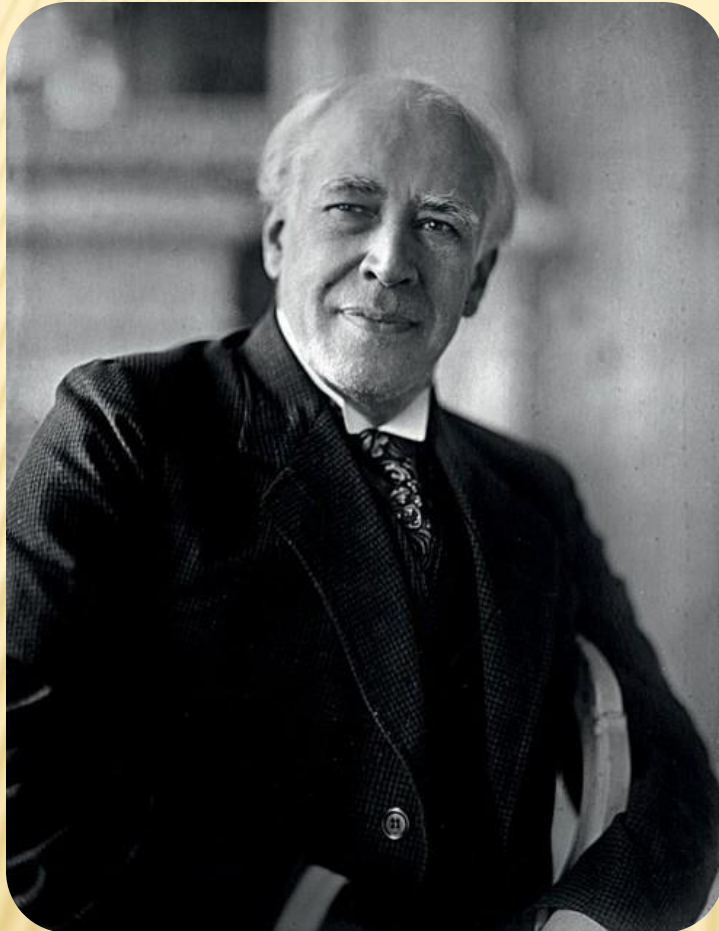
ФАХОВА МОВА МЕДИКА — ЦЕ ДІАЛОГИ МЕДИКА З ПАЦІЄНТОМ У МЕДИЧНІЙ УСТАНОВІ, НАПИСАННЯ ДОВІДОК, ІСТОРІЇ ХВОРОБИ ТОЩО. ОBOB'ЯЗКОВИМ ДЛЯ БУДЬ-ЯКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ Є ВЖИВАННЯ СПЕЦИФІЧНИХ ТЕРМІНІВ ВИСОКОГО РІВНЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ, ЗВАЖЕНІСТЬ І ТОЧНІСТЬ ФОРМУЛЮВАНЬ, І ЦІЛКОМ ПРИРОДНО, ЩО САМЕ ТЕРМІНИ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЦЕНТРІ УВАГИ, КОЛИ ЙДЕТЬСЯ ПРО ОПАНУВАННЯ ФАХОВОЇ МОВИ. ОДНАК І ЗАГАЛЬНОВЖИВАНА ЛЕКСИКА У ФАХОВІЙ МОВІ ЗАЗНАЄ ПЕВНИХ ЗМІН, ОКРЕМІ СЛОВА НАБУВАЮТЬ НОВИХ ЗНАЧЕНЬ АБО НОВИХ ВІДТІНКІВ.

Діапазон психічної і фізичної дії слова розширюється завдяки тембру, силі голосу, інтонації та швидкості його вимовляння. Напевне, саме тому Гете стверджував, що написане слово не більше, ніж сурогат слова сказаного.

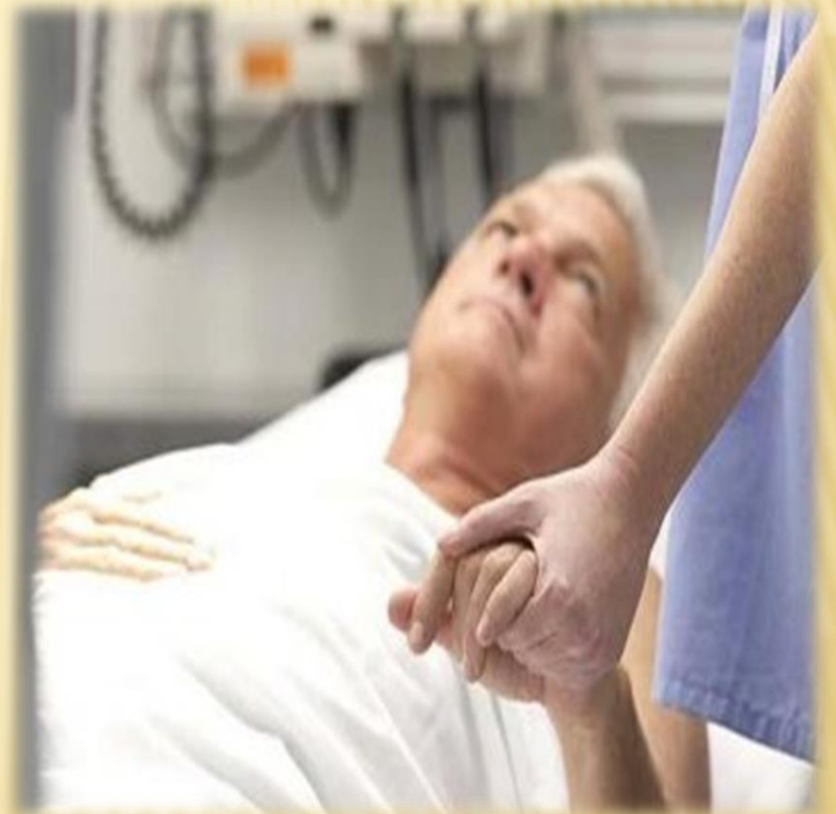
НАЙБІЛЬШЕ ВРАЖАЄ, ЗАПАМ'ЯТОВУЄТЬСЯ ВСЕ ТЕ, ЩО СПРИЙМАЄТЬСЯ НАСАМПЕРЕД НА РІВНІ ЕМОЦІЙ, ПОЧУТТІВ. НЕОБЕРЕЖНЕ СЛОВО ЗДАТНЕ СПРИЧИНИТИ ЗАДИШКУ, КАШЕЛЬ, СЕРЦЕБИТТЯ, ПІДВИЩЕННЯ АРТЕРІАЛЬНОГО ТИСКУ, З'ЯВУ ХОЛОДНОГО ПОТУ, ВІДЧУТТЯ НУДОТИ ТОЩО. НАВПАКИ, СЛОВО ЗВАЖЕНЕ І СВОЄЧАСНО СКАЗАНЕ НАДАЄ ВПЕВНЕНОСТІ В УСПІХОВІ ЛІКУВАННЯ, ДОДАЄ, ЯК-ТО КАЖУТЬ, ЖИТТЯ ДО РОКІВ, А НЕ РОКІВ ДО ЖИТТЯ.

СВІДЧЕННЯМ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ
Є ТАКОЖ ЛОГІЧНИЙ НАГОЛОС.
«НАГОЛОС, — ПИСАВ КОСТЯНТИН
СТАНІСЛАВСЬКИЙ, — ВКАЗІВНИЙ
ПАЛЕЦЬ, ЩО ВІДМІЧАЄ ГОЛОВНЕ У
ФРАЗІ ЧИ В ТЕКСТІ! У СЛОВІ, ЩО
ВИДІЛЯЄТЬСЯ, ПРИХОВАНА ДУША,
ВНУТРІШНЯ СУТНІСТЬ, ОСНОВНІ
МОМЕНТИ ПІДТЕКСТУ. НАГОЛОС —
ЦЕ ЛЮБОВНЕ АБО ЗЛІСНЕ, ПОВАЖНЕ
АБО ПРЕЗИРЛИВЕ, ВІДКРИТЕ АБО
ХИТРЕ, ДВОЗНАЧНЕ, САРКАСТИЧНЕ
ВИДІЛЕННЯ НАГОЛОШЕНОГО
СКЛАДУ ЧИ СЛОВА».

Повага до пацієнта – ознака справжнього медика

МІЖ «ЩО СКАЗАТИ» І «ЯК СКАЗАТИ» НЕ ІСНУЄ АЛЬТЕРНАТИВИ. І ВСЕ Ж ПРИНЦИП «НЕ ЗАШКОДЬ» ВИМАГАЄ ВІД МЕДИКА БУТИ ОСОБЛИВО УВАЖНИМ, ОБЕРЕЖНИМ У ВИБОРІ СЛІВ, ТИМ БІЛЬШЕ, КОЛИ ЙДЕТЬСЯ ПРО ТРАГІЧНИЙ ДІАГНОЗ І ТРЕБА ЗРОБИТИ ВИБІР: КАЗАТИ ПРАВДУ ЧИ УТРИМАТИСЯ. ТУТ РЕЦЕПТІВ НА КОЖЕН ВИПАДОК НЕМАЄ. НЕ СЛІД ВИСЛОВЛЮВАТИ ДУМКИ З ПРИВОДУ ПОПЕРЕДНЬОГО ДІАГНОЗУ. ЛИШЕ ОСТАТОЧНИЙ ВИСНОВОК ДАЄ ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРИЗНАЧЕНЬ, ПОРАД, РЕКОМЕНДАЦІЙ.

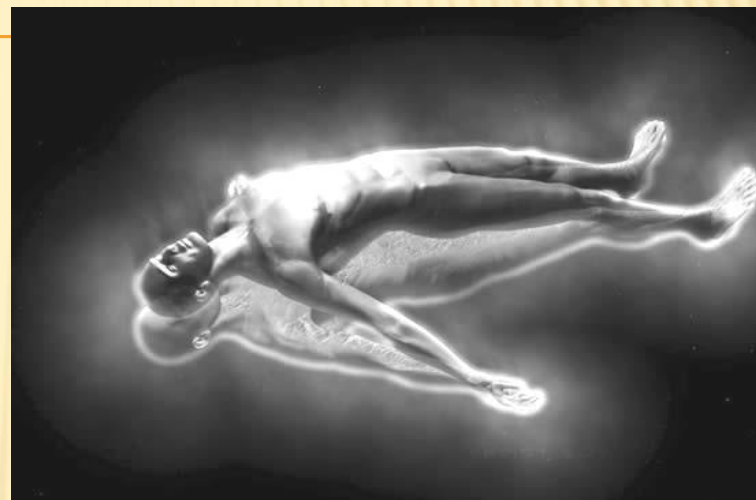

Біля ліжка пацієнта не можна зловживати медичною термінологією. Вона дратує його, примушує нервуватися в очікуванні чогось несподіваного. Є слова-табу, які необхідно виключити із словника медика. Насамперед, це зневажливі, грубі, безцеремонні звертання до колег, пацієнтів, запитання, репліки, коментарі в умовах, коли хворий не може бути відвертим, або коли вони змушують його засоромитися, замкнутися. Стосується це і побутового, професійного жаргону. Скажімо, принизливо людину, що страждає, називати за діагнозом: діабетик, астматик і таке інше. Слово, поведінка медика можуть стати причиною багатьох так званих ятрогенних захворювань.

СПРАВЖНІЙ ЦІЛИТЕЛЬ ЗАВЖДИ ПСИХОТЕРАПЕВТ. І ТОМУ, ПИШЕ ПРОФЕСОР ЮРІЙ ОРЛОВ, ПО-ДИКУНСЬКИ ВИГЛЯДАЄ «ЧОРНИЙ ГУМОР», ЯКИМ БРАВУЮТЬ ІНОДІ МЕДИКИ ОДИН ПЕРЕД ОДНИМ. МАЄМО НА УВАЗІ, ЗОКРЕМА, ТАКІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ: «НЕ ХВИЛЮЙТЕСЯ, РОЗТИН ПОКАЖЕ», «ВСЕ ЯСНО, ЯК У МОРЗІ», «СПОКІЙНИЙ, ЯК ПУЛЬС НЕБІЖЧИКА», «ВАЖКО В ЛІКУВАННІ, ЛЕГКО В ТРУНІ», «МЕДИК Х. ПОМИЛЯЄТЬСЯ ОДИН РАЗ, АЛЕ ЩОДНЯ».

Повага майбутніх фахівців навчального медичного закладу до людини перевіряється вже на першому курсі, особливо під час практичних занять із анатомії, де досить часто небіжчик стає об'єктом студентських жартів. Для одних – це спроба перебороти неприємні відчуття або страх, для інших — вияв юнацького скептицизму, коли немає нічого святого.

ОСЬ ЧОМУ ВСЕ БІЛЬШЕ ВИКЛАДАЧІВ
НАПОЛЯГАЮТЬ НА ТОМУ, ЩОБ НАЗИВАТИ ТРУП
«ФІЗИЧНИМ ТІЛОМ». НАТЯК ДОСИТЬ ПРОЗОРИЙ:
ЯКЩО ДУША ЗАЛИШИЛА ТІЛО, ТО ЦЕ НЕ ПРИВІД
ДЛЯ ЗНУЩАННЯ. ВІД НАРУГИ НАД НЕБІЖЧИКОМ
ОДИН КРОК ДО ЗНЕВАГИ ЖИВОЇ ЛЮДИНИ.

НАЙТИПОВІШІ ТА НАЙЧАСТІШІ ПОМИЛКИ УНИКАЙМО РУСИЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ!

Неправильно - Правильно

- × **слідуючі проблеми** – такі проблеми
- × **слідуючим чином** – таким чином
- × **слідуючим виступає** – наступним виступає
- × **приймати участь в** – брати участь в (у) ...
- × **прийняв участь в** – взяв участь в(у)
- × **самий кращий** – найкращий
- × **саме пізніше** – найпізніше
- × **прийняти міри** – вжити заходів
- × **до цих пір** – досі
- × **моє відношення до** – моє ставлення до
- × **співпадати** – збігатися
- × **мова йде про** – йдеться про ...

НЕПРАВИЛЬНО - ПРАВИЛЬНО

- ✘ **відносно (чого)** – щодо (засобів лікування)
- ✘ **вірно** (у значенні те, що відповідає істині) – правильно (встановити діагноз, але: вірно любити)
- ✘ **в кінці кінців** – урешті-решт, зрештою, нарешті
- ✘ **в результаті** – внаслідок (лікування), але: результати аналізів, діагностики
- ✘ **вступити в силу** – набути чинності (закон набув чинності)
- ✘ **в цілях попередження** – з метою запобігання (хворобі)
- ✘ **грошові засоби** – кошти (на лікування)
- ✘ **дивлячись на ...** – зважаючи на ... (обставини життя)
- ✘ **довгий час** – тривалий час (хворий був непритомний)
- ✘ **доказувати** – доводити (засобами аргументів)
- ✘ **задача** – завдання (лікування), але: арифметична задача

НЕПРАВИЛЬНО - ПРАВИЛЬНО

- ✘ **здати екзамен** – скласти (іспит), але: здати кров на аналіз
- ✘ **знаходитися (на лікуванні)** – перебувати (на лікуванні)
- ✘ **кінець кінцем** – зрештою, урешті-решт (пацієнт опритомнів)
- ✘ **комісія по питаннях** – комісія з питань (втрати працездатності)
- ✘ **крайні міри** – надзвичайні заходи (з реанімації)
- ✘ **лічити хворого** – лікувати хворого
- ✘ **міри по попередженню** – запобіжні заходи, заходи щодо запобігання (ускладненням)
- ✘ **навики** – навички (з обстеження хворого)
- ✘ **на протязі** – протягом, (у)впродовж (тижня, дня, року)
- ✘ **на сьогоднішній день** – сьогодні, нині, тепер, натепер (залежно від контексту)
- ✘ **носить характер** – має характер (хвороба) (але: Львівська медична академія носить ім'я Андрея Крупинського)

ЯК ПРАВИЛЬНО

- ✘ ПРИЙДЕШНІЙ – НАСТУПНИЙ – ТАКИЙ
- ✘ ЛІКАРСЬКИЙ – ЛІКАРСЬКИЙ – ЛІКАРНЯНИЙ
- ✘ ПОКРАЩЕННЯ – ПОКРАЩАННЯ

Висновок

Усе сказане вище хтось, цілком можливо, прокоментує поблажливо: ну кому, мовляв, це не відомо?! Але ж істини ніколи на старіють. Вони мають здатність повертатися до нових поколінь людей в усій своїй актуальності, значущості, новизні, ставати в центрі уваги громадської думки. Майже сто років тому письменник і медик Вікентій Вересаєв зазначив:

«СЛІД ЗАВЖДИ ДУМАТИ ПРО «ВІЧНІ ПИТАННЯ», ЩО СТОЯТЬ МІЖ ТИМ, ХТО НАДЯГНУВ БІЛИЙ ХАЛАТ, І ТИМ, ХТО ЗВЕРНУВСЯ ДО НЬОГО ЗА ДОПОМОГОЮ».